

Wie ben je?

Ik ben de **vliegenschwam** (*Amanita muscaria*). Waarschijnlijk ken je me wel omdat ik van alle paddenstoelensoorten het meest tot de verbeelding spreek. Maar...ken je me ook echt?

Al in de oudheid werden er afbeeldingen van mij gemaakt. Bijvoorbeeld via grottekeningen en beeldjes. Ik werd als boom des levens beschouwd. Veel mystiek rond mijn bestaan komt vanuit Siberië.

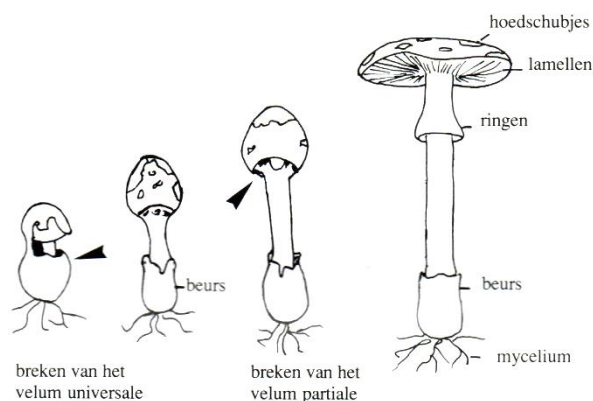
Ik ben niet dodelijk giftig zoals mijn familielid **groene knolamaniet**. Maar door mij te eten wordt het zenuwstelsel aangetast. Dit is mede oorzaak van de hallucinaties die optreden. De sjamanen maakten daar bij hun rituelen gebruik van. De Vikingen haalden er hun kracht uit.

De naam vliegenschwam dank ik waarschijnlijk aan het feit dat mijn hoed, eenmaal gedrenkt in melk en met wat suiker of honing erbij, in de koeienstallen vliegen aantrok. Door van dat goedje te drinken raakten zij bedwelmd of gingen zij dood.

Een andere verklaring voor mijn naam heeft te maken met die hallucinerende werking die van mij uitgaat. Menig persoon denkt na mij genuttigd te hebben, te kunnen vliegen.

Wellicht goed dat ik hier ook enige uitleg geef over de plek van paddenstoelen in de natuur. Je hebt flora (planten), fauna (dieren) en funga (paddenstoelen, waar ik dus bij hoor). Ik ben veel meer dan dat witte steeltje (3-10 cm) en rode hoed (5-20 cm) met witte stippen. Het grootste deel van mij bevindt zich onder de grond; mijn zogenoemde zwamvlok is een

wirwar van schimmeldraden, ook wel mycelium genoemd. Het grootste deel van het jaar leef ik een onzichtbaar, maar wel belangrijk bestaan. Op gegeven moment kom ik als vruchtlichaam (de paddenstoel) boven de grond.

Wie goed oplet ziet eerst een soort ei boven de grond uitsteken. In dat omhulsel zit ik. Doordat ik groei, knap ik uit dat vliesje (velum) en komt mijn rode bolvormige hoedje tevoorschijn. Het gebroken vliesje blijft in velletjes op mijn hoedje achter, de witte stippen! De onderste helft blijft als een beursje in de grond staan. Langzaam wordt mijn hoedje steeds groter en platter. Het extra vliesje dat onder mijn hoedje zat om mijn plaatjes te beschermen, breekt en blijft als een soort kraag (manchet) om mijn steel zitten.

Meteen ook goed om uit te leggen dat die streepjes onder mijn hoed plaatjes heten, of lamellen. Hier zitten mijn ca 1 à 2 miljard witte sporen (een soort zaadjes) tussen. Die grote hoeveelheid is niet overbodig. Mijn voortplanting is een nogal ingewikkeld proces. De ene spore moet zich in de juiste, ideale omstandigheid met een andere spore kunnen versmelten. Een kwestie zeg maar van + en - waardoor een nieuw zwamvlok kan ontstaan.

Waar kom je voor in Het Twiske

Om mij te vinden moet je weten dat ik in symbiose leef met vooral berken en sparren. Ondergronds zijn de dunne schimmeldraden van mijn zwamvlok vergroeid met de haarwortels van de boom. De schimmeldraden nemen water en voedingsstoffen op en geven die door aan de boom. De haarwortels van die boom geven er suikers voor terug. Iets dat schimmels niet kunnen maken. Zo vindt er dus een samenwerking plaats.

Er kan ook samenwerking zijn met een beuk of den en soms zelfs met een eik.

Zoek me in Het Twiske vooral op bij de berken. Zoals in het Roemersveld en Het Smaal.

Een favoriete plek van mij is het zogenoemde berkenlaantje.

Je moet niet gek opkijken als je mij in een kring tussen tientallen vliegenzwammen ziet staan. Mijn zwamvlok produceert namelijk meerdere vruchtlichamen; allen ontspruitend aan het eind van een schimmeldraad vormen zij een cirkel die in de loop der jaren breder uitwaaiert.

Wanneer ben jij in Het Twiske te zien?

Lastige vraag. Want mijn verschijning is afhankelijk van allerlei factoren. De vochtigheid, de warmte, de nachttemperatuur, etc. Meestal kun je me ergens van augustus tot november zien. Mijn toptijd is meestal in oktober. In een vochtige en warme periode kan ik opeens tevoorschijn komen.

Waar houd je bijzonder van?

Ik ben dol op zanderige grond. Dat ik in Het Smaal kan groeien komt doordat daar, bij de aanleg, ook zandgrond is opgebracht. Ook het berkenlaantje bestaat uit zandgrond. Als de omstandigheden gunstig zijn (aanwezigheid van berken bijvoorbeeld) wil ik het ook best wel op kleigrond doen.

Waar maak jij je druk om?

Dat mensen me zo maar kunnen vertrappen waardoor ik mijn sporen niet meer kan verspreiden. Onze voortplanting is al moeilijk genoeg en van veel factoren afhankelijk. Wat men vaak niet weet is dat bij een te grote betreding van de bodem mijn zwamvlok kan beschadigen. Dit geldt natuurlijk niet alleen voor mij. Maar ook voor de vele andere soorten paddenstoelen. Bijvoorbeeld de opruimers van dood hout zoals het elfenbankje. En de soorten die met hun schimmeldraden op levend hout parasiteren en een boom doden. Niet zo fraai zul je denken. Maar ook zij hebben, net als ik een belangrijke plek in het ecosysteem.

Tot slot:

Zing met een gerust hart "Op een grote paddenstoel, rood met witte stippen" als je mij ziet staan. Maar weet dat ik ondergronds ook aanwezig ben wanneer mijn steel en hoed niet zichtbaar zijn. Sterker nog: terwijl je rondloopt in Het Twiske bevinden zich in de bodem en onder schors miljarden zwamvlokken en zijn er ontelbare sporen van paddenstoelen om je hoofd. Wanneer het moment gunstig is, besluit ik weer met hoed en al bovengronds te komen. En dan valt er door de mens weer veel te zwammen over zwammen al of niet onder invloed van paddo's.

Foto's: Pauli van Oort

www.ivntwiske.nl